

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filozofie

Bakalářská práce

Alternativní životní styly mládeže

Alternative lifestyles of young people

Autor: **Kristýna Hoftová**

Vedoucí BP: **Doc. PhDr. Radomír Havlík, CSc.**

Rok: **2009**

Kristýna Hoftová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Doc.PhDr. Radomíra Havlíka, CSc., a výhradně s použitím literárních a odborných zdrojů uvedených v použité literatuře.

V Praze, dne23.6.2009.....

Kristýna Hoftová.

2.1.1. Alternativní životní styly	5
2.1.2. Vymezení pojmu životní styl a pojmů souvisejících	5
2.1.3. Proč vznikají různé životní styly, příčiny vzniku, proč se jen některí lidé mění.....	8
2.1.4. Koloristický životní styl	10
2.1.1. Co odlišuje ekologický životní styl	10
2.2. Zdravé a nebezpečné životní styly	13
2.3. Typy ekologických životních stylů	16
2.4. Závěr	22
3.1. Vymezení pojmů souv., sousting a pojmů souvisejících	22
3.2. Jak poznáme smysl života	24
3.3. Jaké je naše místo	26
3.4. "Smysl" a kultura	33
3.5. Závěr	36
Poděkování	37

Za odbornou pomoc, rady a vedení při realizaci této bakalářské práce
děkuji Doc. PhDr. Radomírovi Havlíkovi, CSc.

Obsah

Úvod

1. Alternativní životní styly.....	5
1.1. Vymezení pojmu životní styl a pojmů souvisejících.....	5
1.2. Proč vznikají různé životní styly, příčiny vzniku, proč se jich účastní hlavně mládež.....	8
2. Ekologický životní styl.....	10
2.1. Co obnáší ekologický životní styl.....	10
2.2. Historie ekologického životního stylu.....	13
2.3. Příklady ekologických životních stylů.....	16
3. Squatting.....	22
3.1. Vymezení pojmů squat, squatting a pojmů souvisejících.....	22
3.2. Co obnáší tento styl života.....	24
3.3. Historie squattingu.....	28
3.4. Squatteréři a kultura.....	33
Závěr.....	35
Použitá literatura.....	37
Anotace.....	39
Přílohy.....	40

Úvod

Téma mé práce je Alternativní životní styly mládeže. Toto téma jsem si vybrala, protože studuji pedagogickou fakultu a předpokládám, že se budu setkávat s mladými lidmi. Zajímá mě tedy, jak mohou mladí lidé žít a jak se může jejich životní styl odlišovat od životního stylu většiny společnosti. Abych pak jejich názory a postoje lépe pochopila, rozhodla jsem se pro toto téma.

Ve své bakalářské práci se budu zaměřovat na to, co znamená pojem životní styl, co je to alternativní životní styl a podrobněji se zaměřím na vymezení pojmů ekologický životní styl a squatterství. Položila jsem si otázku, co znamená ekologický životní styl, co označuje pojem squatterství a proč je považujeme za alternativní životní styly.

V první části práce se zaměřím na historii vzniku alternativních životních stylů, proč tyto styly vznikají a jaké jsou příčiny. Dále pak proč se jich účastní především mládež.

Co obnáší ekologický způsob života a jaké jsou jeho formy, následuje v další kapitole.

V poslední části se zaměřím na squatterství. Co znamená tento pojem, vznik a historie samotného hnutí, co obnáší tento způsob života a jak souvisí squatterství s kulturou.

V přílohách práce uvedu rozhovor s alternativně žijící mladou ženou, která vyznává ekologický životní styl.

Cílem mé práce je zmapovat současné odlišné způsoby života a dozvědět se, proč lidé žijí alternativně a jaké důvody je k tomu vedou. Zároveň chci seznámit blíže se dvěma konkrétními styly života, ekologickým životním stylem a squatterstvím.

1. Alternativní životní styly

1.1. Vymezení pojmu životní styl a pojmů souvisejících

Co znamená slovo styl? Styl je *mnohovýznamový, v širších souvislostech používaný termín, většinou spojovaný s charakteristickými jasně patrnými rysy, s výrazovou svébytností a konzistentností vyvolávající v určitém společenském prostředí* **[Velký sociologický slovník, 1996: 1253]**. Dále může být styl chápán jako *způsob projevu v myšlení, chování, jednání nebo činnosti, která má charakteristické rysy vymezující ho vůči jiným stylům a nevýraznosti vůbec. Styl vyjadřuje hodnoty jedince nebo společenství, používá se v mnoha významech* **[Sociologický slovník, 2001 : 1253]**. Termín styl je tedy již objasněn. Další pojem je životní styl. *Životní styl označuje komplex psaných a nepsaných norem a identifikačních vzorců. Souhrn životních podmínek, na které lidé berou ohled ve vzájemných vztazích a chování. Podoba životního stylu je ovlivněna životním cyklem, společenskými rolemi, tradicí. Výrazný životní styl může přejít až v subkulturu* **[Sociologický slovník, 2001 : 1302]**. Termín životní styl se může rovnat pojmu způsob života. *Způsob života, nebo také životní způsob, je používaný v sociologii zvláště k postihu rozmanitosti konkrétních historicky se vyvinuvších, relativně stabilních forem lidského života a současně k postihu jejich souvislostí, tj. toho, jaký tvoří celek, jak vzájemně působí na svoji obnovu a změnu* **[Velký sociologický slovník, 1996: 1302]**.

Výše jsem psala, že životní styl může přejít až v subkulturu. Co je to subkultura? Nejprve musím napsat, co znamená pojem kultura. *Na počátku kultura označovala zcela materiální proces, který byl později metaforicky přenesen na záležitosti ducha* **[Eagleton, 2000: 9]**. Je to *souhrn životních forem, hodnotových představ a životních podmínek obyvatel na časově a prostorově omezeném úseku. Je to mnohoznačné slovo.* **[Sociologický slovník, 2001 : 136]**. *Subkultura je kultura dílčí skupiny, která se více nebo méně odlišuje od převládající, většinové*

kultury a „oficiální“ kultury. Příslušníci skupiny se mohou od většiny odlišovat soc. postavením, věkem, povoláním nebo regionem. Škála projevů vyjadřující distanci od převládající kultury je široká, od drobných změn až k radikálnímu popření. Pojem subkultury se používá např. při zkoumání stylu skupin mládeže, určitých soc. a etnických vrstev, protestních hnutí, hodnotových představ delikventů **[Sociologický slovník, 2001 : 243]**. Pojem subkultura, je užitečný tam, kde se určité skupiny zásadním způsobem odlišují i od většiny ostatní mládeže **[Havlík, 2002: 60]**.

. K těmto pojmům se váže další termín, který bych chtěla objasnit. Termín životní pole. Na jedince v jeho životě působí více elementů, například je to škola, rodina, výchova, kamarádi atd. Tyto složky působí dohromady a ne izolovaně. Sociální pole má za úkol postihnout jedince v rovnováze s životním prostředím a společně v souladu jedince s jeho společenskými vazbami. *Totalitu jsoucna vztaženého ke konkrétnímu jedinci* nazývá Petr Sak *životním polem, které je složeno třemi složkami: biologickým, mentálním a sociálním polem* **[Sak, 2000: 17]**. Životním polem je označováno prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje a žije. Biologické pole obsahuje vše, co působí na smysly člověka, co postihuje první signální soustavu. *Patří sem jen část okolního světa, která je korespondující s biologickým systémem člověka* **[Sak, 2000: 17]**. Mentální pole působí naopak na psychiku člověka a pomáhá jeho rozumovému a duševnímu rozvoji. A poslední složka, sociální pole, je společenská realita. Na té se podílí jedinci nebo skupiny, ke kterým je subjekt v nějakém vztahu, kromě toho jedinci a skupiny které se ovlivňují navzájem, společenské procesy, na nichž se jedince aktivně nebo pasivně podílí. Dále pak materiální a duchovní výtvoř, za což se pokládá sociokulturní dědictví společnosti, konkrétně například normy, ideje, hodnoty, postoje atd. Poslední, kdo se podílí na společenské realitě, jsou společenské instituce a organizace.

Životní a především sociální pole tvoří: civilizace, rasa, národ, stratifikace, parta, rodina, pracovní tým, kolektiv atd. Obecněji řečeno sociální pole tvoří skupiny jedinců. Ať to jsou skupiny formální či neformální, velké, malé nebo uměle vytvořené či vytvořené

s konkrétním záměrem. Do sociálního pole tedy patří i skupiny lidí, kteří žijí alternativně, například právě squatteři nebo ekologicky žijící lidé. V sociálním poli se především člověk začleňuje do společnosti, socializuje a utváří se zde společenská osobnost.

Protože se má práce jmenuje Alternativní životní styly mládeže, musím také napsat, kdo se pod pojmem mládež skrývá. Důležité je, že *mládež lze vidat hlavně v alternativních hnutích, které dávají prostor sebevyjádření s minimem formální organizovanosti a umožňují spontánní zaujetí a sounáležitost* [Havlík, 2002: 61].

Je to pojem, na který se nahlíží z různých hledisek. *Soubor jedinců, označovaných souhrnným termínem „mládež“ je bohatě diferencován psychicky, fyzicky i sociálně, přičemž mezi těmito rovinami pohledů, neexistují předem dané korelace. Mládež je bohatě diferenciovaná s neméně bohatě diferenciovanými specifickými potřebami, hodnotovým systémem, postoji, zájmy, názory, (sub)kulturou atd. podle znaků jako je například zralost psychická, či sociální* [Sociologický slovník, 1992: 228].

Mládež, jako sociálně a kulturně vyhraněná velká skupina, se objevuje až s rozkladem tradiční společnosti [Havlík, 2002: 58]. Dále je zde pak upozorněno na to, že u některých přírodních národů, mládež neexistuje, nebo je zde jen velice krátké období mezi dětstvím a dospělostí. *Historicky nepřehlédnutelné je vydělení mládeže jako svébytné skupiny spojeno s veřejným vystoupením studentů, na přelomu 18. a 19. století. Studentstvo stimuluje hledání svébytnosti i u ostatních skupin mládeže* [Havlík, 2002: 59]. Setkávání se studentů ve škole, drží pohromadě věkově homogenní skupiny. Je ale důležité, že mladí lidé se setkávají i mimo školu, například v různých kroužcích nebo spolcích, které jsou buď již vytvořeny, nebo si je mládež sama vytvoří. *Vytváří si zde svoji kulturu. Kultury mladých, zmírňují napětí a formulují vlastní způsoby začlenění do společnosti, a tak usnadňují přechod do světa dospělých* [Havlík, 2002: 60].

1.2. Proč vznikají různé životní styly, příčiny vzniku, proč se jich účastní hlavně mládež

Proč vznikají alternativní životní styly? Zajímalo mě, jak vypadá život alternativně žijících osob, protože osobně mám ráda, když má někdo svůj vlastní životní styl a ví, proč ho má. Lidé se chtějí odlišit od zažitého stereotypu, nechtějí už žít jako každý, ale najít si svoji vlastní cestu, jak vést život. Vede je k tomu například snaha žít více zdravě, což je v poslední době stále více aktuální, nebo snaha zařadit se do skupin, které dávají najevo svůj nesouhlas k dnešní společnosti, například squatting. Ke změně životního stylu může dojít po nějaké velké změně v životě, například tragické události v rodině nebo změně v osobních vztazích, kariéře atd.

Nejčastěji se zapojuje do alternativního životního stylu mládež. Dospívající mládež si totiž teprve vytváří své hodnoty, cíle a hledá svůj postoj k životu. *Tím, jak se člověk chová, co dělá, nevytváří pouze novou objektivní skutečnost, např. ve formě výrobků, ale vytváří i sebe sama. Tím, že jedinec má určité životní cíle, neplánuje pouze svou profesní kariéru, své postavení ve společnosti, životní styl atd., ale v druhém plánu projektuje, většinou nevědomě, sebe sama [Sak, 2000: 28].* Mladí lidé mají nejvíce cílů a plánů, které mohou ovlivňovat i tím, jaký životní styl si zvolí. *Jedinci na počátku své aktivní životní dráhy mají v těchto cílech a plánech do budoucna důvod své existence. Život má pro ně do určité míry smysl v jejich naplňování [Sak, 2000: 31].*

Jak člověk stárne, naplňuje své cíle. Petr Sak uvádí tři příčiny, proč nemají starší lidé tolik cílů jako mládež. *Lidé částečně tyto své plány naplňují, z části od nich v důsledku životních zkušeností ustupují a částečně na tyto cíle rezignují, protože poměřují své síly, schopnosti a možnosti s těmito cíli a v důsledku této konfrontace od cílů ustupují [Sak, 2000: 31].*

Zmínila bych se zde také o sociálním zrání, protože tento pojem také vysvětluje příčinu vzniku různého životního stylu. Petr Sak zde uvádí definici od F. Kahudy, kterou převzal ze sborníku vědeckých prací ÚSVMVP, Praha 1969. F. Kahuda zde píše, že *sociálním zráním se rozumí proces vývojových změn v chování a postojích, které je schopen vůči daným*

sociálním stimulům zaujmout mladý člověk v určitém věku své přípravy na život [Sak, 2000: 35]. Z této definice pak odvodí svou definici. Sociální zrání je proces vývojových změn jedince, který probíhá pod tlakem měnící se sociální pozice a rolí, vedoucí k postupné proměně objektu společenské péče ve společenský subjekt. Sociální zrání probíhá ve dvou základních rovinách, v oblasti vědomí a v rovině osvojování si sociální kompetence. Důsledkem vývojových změn ve vědomí a sociální kompetenci jsou proměny sociálního chování od elementárních aktů, až po životní styl [Sak, 2000: 35]. To znamená, že pomocí sociálního zrání se utváří hodnoty a životní cíle jedince. V tomto procesu, si také mládež osvojuje stereotypy a například i společné vzory. V této době utváření sociálního zrání si tedy také vybírá, nebo se na určitou dobu zařazuje, do určitého životního stylu. Integrovanou kategorií sociálního zrání je životní styl, do kterého se promítají všechny ostatní prvky a procesy sociálního zrání. Je individualizovaný a specifický pro daného jedince, i když má společné rysy s dalšími jedinci. Životní styl je sice typický pro danou životní etapu, ale obsahuje základy celoživotního stylu, který se podle jednotlivých životních etap dále modifikuje [Sak, 2000: 46].

Hlavními účastníky alternativního stylu života je tedy mládež. Petr Sak ale poukazuje i na střední generaci, což jsou především absolventi středních a vysokých škol, kteří začínají pracovat. *Generace zdánlivě ustupuje od své původní ideové orientace, která se však posléze objevuje na kvalitativně vyšší úrovni, v alternativních společenských programech, reagujících na stávající rozpory společenského vývoje [Sak, 2000: 250].* V této etapě přenáší střední generace své myšlenky na mladou generaci a tím ji ovlivňuje.

V kapitole o ekologicky žijících jedincích, používám jako hlavní literaturu knihy Evy Librové. Rozhodla jsem se pro ně, i když v této knize nepopisuje alternativní život mládeže, ale již dospělých lidí, většinou s rodinami. Důvodem bylo to, že informace v ní, vystihují podle mého názoru myšlení a chování alternativně ekologicky žijících lidí, bez ohledu na jejich věk.

2. Ekologický životní styl

2.1. Co obnáší ekologický životní styl

Existují lidé, kteří se věnují činnosti, která pomáhá obnovovat přírodu nebo ji alespoň nechtějí ničit. Jsou to lidé, kteří se záměrně účastní ekologických ochrannářských aktivit. Dále jsou osoby, kteří se snaží mít nízkou úroveň spotřeby a žít tedy v souladu s přírodou. Podle některých lidí, to jsou jen „snobové“, kteří na sebe chtějí upozornit. Můj názor je, že je dobře, že tito lidé, kteří žijí jinak, než většina společnosti, jsou mezi námi. Hana Librová ve své knížce *Pestří a zelení* používá termíny „zelení“ a „pestří“ [Librová, 1994: 49]. Zelení je označení pro ochránce přírody a pestří je označení pro lidi s nízkou úrovní spotřeby. Tyto osoby žijí různým stylem života a většinou se dá jejich životní styl nazvat alternativním. Ale můžeme se zamyslet nad tím, jestli je označení „alternativní“ vhodné spojovat s jejich stylem života. *Nebylo by to úplně přesné. Mluvíme-li o alternativním způsobu života, máme na mysli alternativu k životnímu stylu, který ve společnosti převládá. Takovou alternativou však může být, důsledně vzato, životní způsob každé menšinové populace. Nám zde ale jde o životní způsob uskutečňovaný záměrně na základě dobrovolné volby, a to volby hodnotové* [Librová, 1994: 49]. Přesto je ale označuje jako alternativně žijící osoby.

Musíme si zde objasnit, kdo mezi vyznavače ekologického stylu života patří. Možná bychom tyto lidi mohli rozdělit do tří pomyslných skupin, podle toho, jak moc jejich ekologické myšlení ovlivňuje jejich životní styl. Samozřejmě se tyto pomyslné skupiny prolínají.

Dejme tomu na jedince, kteří své ekologické chování prezentují například tím, že třídí odpad nebo se snaží nejezdit autem, neplýtvat vodou nebo mají na zahradě kompost atd. Tito jedinci mají určité ekologické chování, ale neřídí se podle toho jejich životní styl. Nedá se tedy říci, že by žili nějak alternativně. Proto by se dali zařadit do první skupiny.

Do druhé pomyslné skupiny bych zařadila vegetariány a vegany. Lidé, kteří nejedí maso nebo nic, co pochází ze zvířat. To znamená maso,

vejce, mléčné produkty nebo med. Toto jejich přesvědčení ale nemusí vždy plynout z toho, že chtějí žít ekologicky, ale například jim jen nechutná maso. U veganů už se ale dá předpokládat jejich ekologický životní postoj. Dali by se sem také zařadit lidé, kteří patří například k ochráncům přírody nebo do ekologických hnutí. U nich se ale jejich životní styl liší od jedince k jedinci.

Do třetí skupiny, nejvíce ekologicky smýšlející, bych shromáždila jedince a ojedinelé domácnosti, kteří žijí jinak než ostatní lidé a vyznávají tedy ve všech směrech svého života ekologický životní styl. Omezují se ve více věcech a nejsou to již jednotlivosti, kterými pomáhají přírodě. Ale celý jejich postoj k životu a hodnotový systém je záměrně ekologicky zaměřen. Těmto lidem se věnuji především v další kapitole. V přílohách pak uvádím rozhovor s takto smýšlející ženou.

Také bych se zde zmínila o komunách. Existují komuny, které se snaží minimalizovat dopady lidského života na přírodu. Je popsán život lidí v samozásobitelsky orientovaných ekovesničkách, využívajících pouze větrnou a sluneční energii, žijících se převážně ruční prací, zemědělstvím a žijících v úctyhodné skromnosti [Librová, 1994: 50]. Jejich význam je hlavně v tom, že používají jakýsi model ekologicky příznivého chování. Problém u takovýchto ekovesniček je v tom, že jsou izolovány od ostatních lidí a nemohou jim tedy jít příkladem. Jejich trvání také není příliš dlouhé. Protože jejich život je opravdu skromný, nastává také problém, když jejich děti dorostou a stanou se dospělými. Protože jak se říká, zakázané ovoce nejlépe chutná, většina z nich odejde do měst a využívají veškerého komfortu, který se jim před tím nedostával [Librová, 1994: 50].

Co tedy obnáší ekologický styl života. Obecně by se dalo říci, že určitá omezení a jiný hodnotový systém než má většina společnosti. Žít za nevýhodných materiálních podmínek [Librová, 1994: 96]. Zároveň však také životní naplnění a uspokojení. *Nepochybujeme, že ekologicky příznivě, se chová každý, kdo se angažuje v ochraně přírody, kdo sází stromky, chrání migrace obojživelníků, a také ten, kdo se řídí pravidly tzv. domácí ekologie, kdo pere v bezfosfátových prášcích a kdo nosí do kontejneru použité sklo. Hlavní je ale ochota lidí žít skromně, a to bez ohledu na jejich případnou příslušnost k ekologickým hnutím [Librová, 1994: 96].*

Lidé, kteří žijí tímto stylem života, tedy žijí skromně. V knize *Vlažní a váhavý* se Hana Librová vrací k pojmu skromnost a nahrazuje ho výrazy jako je *dobrovolná jednoduchost, dobrovolná chudoba* nebo *nenáročnost* [Librová, 2003: 27]. Naproti tomu staví slova jako *blahobyt* a *luxus*. Co je tedy *blahobyt*? *Blahobyt je stav společnosti, rodiny, nebo jednotlivce, který umožňuje v nadbytku uspokojovat všechny potřeby* [Velký sociologický slovník, 131]. Z toho plyne, že o *blahobytu* hovoříme zejména v *materiální dimenzi* [Librová, 2003: 27]. Právě *blahobytu* v tomto slova smyslu se chtějí vyhnout ekologicky žijící jedinci. Nechtějí žít v nadbytku, ale naopak chtějí mít jen tolik, kolik potřebují. Materiální zaopatření pro ně není mnohdy důležité. Zároveň ale uspokojují své potřeby jinou cestou, než je materiální zajištění.

Dalším souvisejícím pojmem je slovo *luxus*. I to se dá podobně jako *blahobyt* použít v různých souvislostech. *Široce pojato, mohli bychom za luxus považovat všechno, čím člověk překračuje svou existenci, co lidé vytvoří, shromáždí a zkonsumují, aniž by to potřebovali k fyzické reprodukci svých životů* [Librová, 2003: 32]. Někdo by mohl namítnout, že *luxus* je něco, co se u ekologicky žijících lidí neobjevuje. To by ale chápal *luxus* jako *vlastnictví vzácných, či nedostatkových statků či služeb* [Librová, 2003: 32].

Já zde ale používám tento pojem v jiném smyslu. Slovo *luxus* spojujeme s *hodnotami neužitečnými nebo nemateriálními, na rozdíl od slova blahobyt. Je v něm významná estetická a duchovní dimenze také relativně svobodná volba.* [Librová, 2003: 32]. V tomto smyslu se dá tedy říci, že ekologicky žijící lidé žijí v určitém ekologickém *luxusu*.

2.2. Historie ekologického životního stylu

Nejčastější příčinou, proč lidé chtějí žít více ekologickým životem, je fakt, že ve světě je velký problém s devastací přírody a existuje zde velice aktuální otázka, ekologická krize. Dnes se již nepátrá po dokladech o existenci ekologické krize, ale řeší se, jak by měla probíhat náprava devastované přírody. Obvyklé názory jsou, že u zdroje problému leží vedle hustého zalidnění zeměkoule průmyslový systém používající škodlivé technologie a postavený na rostoucí spotřebě hmotných statků [Librová, 1994: 9]. Lidí, kteří se snaží žít více ekologicky a začínají vyznávat ekologický životní styl, přibývá stále více v důsledku stále větší aktuálnosti ekologické krize. Podle některých autorů je lidské chování, které má ekologické důsledky (a dá se říci, že takové důsledky má v určité míře každé chování člověka), dáno především vlastnostmi biologického druhu *Homo sapiens*. Ty jsou univerzální, tudíž dědičné dané všem jedincům tohoto druhu [Librová, 1994: 17].

Kde ale hledat kořeny ekologické krize? Badatelé považují za hlavního viníka typ myšlení a lidské nazírání na přírodu, jak jej formovala evropská nebo euroamerická kultura. Evropská ideologie se stále zaměřovala na pokrok technický či vědecký. Příroda se stala jen nástrojem, nikoli něčím, co by se mělo chránit a o co by se mělo starat [Librová, 1994: 20-24]. Filosofické myšlenky vyzdvihující přírodu jako samostatnou na lidském prospěchu nezávislou hodnotu byly vysloveny až na konci 19. a začátku 20. století [Librová, 1994: 25]. Začala vznikat hnutí na ochranu přírody. V knize *Pestří a Zelení*, Hana Librová ale uvádí, že *ani hnutí na ochranu přírody, nedokázaly ovlivnit hodnotová zaměření a životní způsob celé společnosti. Až podnes má ochrana přírody spíše charakter sociálně vylučného chování* [Librová, 1994: 25]. Se vznikem hnutí na ochranu přírody, se také stále častěji začínají objevovat jedinci, kteří chtějí žít více ekologicky, alternativně a nemusí, i když často jsou, být vázáni na některá z těchto hnutí. Protože ekologická hnutí, by se dala považovat za první seskupení lidí, kteří vyznávají alternativní ekologický životní styl, uvedu zde stručnou historii některých z nich:

Nejznámější ekologickou organizací je Greenpeace. *Greenpeace vystupuje proti poškozování životního prostředí již od roku 1971, kdy se malá loď s dobrovolníky a novináři vydala na Amchitku v oblasti severní Aljašky, kde vláda Spojených států amerických prováděla podzemní jaderné testy* [www.greenpeace.org/czech/about]. Dvanáct mužů se vydalo malou rybářskou lodí, aby zabránilo jaderným testům a ochránili ohrožené druhy zvířat, které se na ostrově vyskytovaly. Byla jim inspirací kniha, která měla indiánský původ a obsahovala proroctví, které znělo: *Až Země bude zpustlá, řeky otrávené, moře zčerná a ptáci začnou padat z nebe, pak v poslední chvíli Indián znovu získá svého ducha, spojí se s bílým mužem a naučí ho ctít Zemi. Společně povstanou proti ničení a stanou se Bojovníky duhy* [www.greenpeace.org/czech/about/historie]. Dalo by se říct, že tato slova jsou motivující pro celé hnutí Greenpeace.

Dnes se snaží tato organizace upozornit společnost na ekologické problémy a používá k tomu různé prostředky. Do této organizace jeden čas patřila i alternativně žijící žena, se kterou jsem provedla rozhovor, který je přiložen v příloze. *Greenpeace dnes spolupracuje s mnoha mezinárodními institucemi, včetně OSN* [www.greenpeace.org/czech/about/historie].

Dalším hnutím, tentokrát českým, je Český svaz ochránců přírody. *Český svaz ochránců přírody byl založen 11. září 1979. Prvním předsedou nové ochránářské organizace se stal prof. ing. František Hron, CSc. z pražské vysoké školy zemědělské* [www.csop.cz]. 5. června 1988 byl ČSOP zapsán na čestnou listinu Programu OSN pro životní prostředí UNEP „Global 500“ za „vynikající výsledky v práci při ochraně a zlepšování životního prostředí“ [www.csop.cz].

V letech po revoluci došlo k několika zásadním změnám v postavení ČSOP. Svaz především přestal být jedinou ochránářskou organizací. *Snížil počet členů ČSOP, když se ze Svazu odštěpily nejradikálnější ochránářské skupiny (např. ZO ČSOP Bořena, z nichž vznikly Děti Země) či organizace se specifickým zaměřením (Pražský spolek ochránců zvířat, původně stejnojmenná ZO ČSOP), osamostatnily se skautské a woodcrafterské oddíly, které byly do té doby v ČSOP „schované“* [www.csop.cz].

Dnes jsou tímto hnutím organizovány různé sbírky na ochranu živočichů atd.

Posledním hnutím, které zde chci podrobněji zmínit, jsou Děti země. Je to také hnutí české. Děti země vznikly, jak je výše uvedeno, odtrhnutím se určité skupiny lidí z ČSOP. Došlo k tomu na konci roku 1989, kdy se asi 60 lidí rozhodlo, že chce založit novou ekologickou organizaci, radikálnější než byl ČSOP. *Oficiální registrace občanského sdružení Děti Země byla na Ministerstvu vnitra ČR provedena 9. dubna 1990* [www.detizeme.cz/vznik.shtml]. *Děti země se začaly zabývat hlavně problémem ozonové vrstvy, dopravou, znečištěním ovzduší a problematickými stavebními projekty. V letech 1992 až 2000 vycházel dvouměsíčník Alternativa - (časopis pro ekologii a jiné cesty)* [www.detizeme.cz/vznik.shtml].

Dnes se zaměřují na tři velká odvětví: Doprava, Příroda a Věc veřejná. Děti Země působí prostřednictvím poboček zaměřených místně a klubů zaměřených tematicky [www.detizeme.cz/vznik.shtml].

K dalším hnutím ekologicky zaměřeným patří například: *Arnika* (organizace usiluje o zlepšení stavu životního prostředí, které brání před znečišťováním, a chrání a obnovuje přírodní hodnoty ČR v evropském kontextu), *Hnutí Brontosaurus* (hnutí se zabývá výchovou dětí a mladých lidí k takovému způsobu chování a jednání, který bude co možná nejšetrnější k životnímu prostředí), *Hnutí Duha* (hnutí navrhuje i prosazuje řešení, jež umožní omezit znečištění a produkci odpadů, snížit kontaminaci potravin i vody toxickými látkami, chránit přírodní bohatství, zachovat krajinný ráz a předejít riziku globálních změn klimatu), *Rosa* (společnost pro ekologické informace a aktivity, která se snaží šířit jak myšlenky souladu člověka s přírodou, tak princip trvalé udržitelnosti) [<http://www.czech.cz/cz/ceska-republika/souziti-s-prirodou/ekologie-a-ochrana-prirody/ekologicke-organizace>].

2.3. Příklady ekologických životních stylů

V této kapitole chci seznámit s konkrétními příklady toho, jak žijí vyznavači ekologického životního stylu. Uvedu zde některé údaje, které zjistila při svém výzkumu Hana Librová a popsala je ve svých knihách „Pestří a Zelení“ a „Vlažní a váhavý“. Zároveň zde chci uvést některé postřehy, které jsem zaznamenala při rozhovoru s alternativně žijící ženou. Tento rozhovor je pak celý uveden v přílohách. Rozhovor jsem provedla dvakrát, s časovým odstupem jeden rok. Mohu ale konstatovat, že názory ženy MK se nezměnily a stále žije trochu jiným životem, než většina. Osobně na mě žena MK působila velice mile a optimisticky, tak, že je se svým životním stylem opravdu spokojena.

S určitostí můžeme říci, že v naší společnosti žijí lidé, kteří se vzpírají o představě o všeobecné orientaci na dosažení vysoké spotřeby [Librová, 1994: 98]. Podle výzkumu Librové u nás žijí rodiny i jednotlivci, kteří dobrovolně či záměrně vedou skromný život.

Nejprve pár informací k výzkumu Hany Librové. Byl proveden v roce 1992. Jeho hlavní otázka byla, jestli u nás žijí lidé, kteří šíří ekologicky příznivý život a samy jím žijí. Pokud ano, tak kdo jsou ti lidé a jak jejich život vypadá. Zkoumali se lidé, u kterých se nalézala dobrovolná a záměrná skromnost, ve způsobu života. Do výzkumu nezapadali lidé, kteří jsou nuceni okolnostmi takto žít, nebo komuny, případně sekty. Osoby v tomto výzkumu už většinou založily rodinu, u svobodných se hledali respondenti starší třiceti let. Neboť u těchto lidí, se dá předpokládat ustálenost životního stylu. Osoby takto žijící se hledali dotazováním jiných osob (například starostů obcí, studentů sociologie, farářů atd.). Hana Librová si zvolila pro svůj výzkum šest oblastí: západní Čechy, jižní Čechy, Prahu, Českomoravskou vysočinu, Brno a jeho okolí a východní Moravu. Bylo uskutečněno čtyřicet čtyři hloubkových rozhovorů se sedmdesáti lidmi (v některých rozhovorech odpovídá více lidí). Rozhovor probíhal nejčastěji s domácnostmi, která byla zastupována manželskými páry, nebo dospělými dětmi. Rozhovory probíhaly většinou přímo v domácnosti, takže byly potvrzovány i přímým pozorováním [Librová, 1994: 95-98].

Protože se zde objevují i relativně mladí lidé (okolo 22 let), kteří vyznávají tento styl života, nabízí se otázka, jak dlouho jim jejich ideály vydrží. *Náš výzkum neumožňuje seriózně odpovědět na tuto otázku. Naznačuje nicméně, že charakter „alternativy“ nepatří k těm pomíjivým variantám. Naznačuje větší trvalost zvoleného způsobu života [Librová, 1994: 99].*

Jak tedy vypadá život v alternativně žijících rodinách a domácnostech? Rodiny byly velké a vyznačovaly se nadprůměrným počtem dětí. Mladí lidé měli v plánu mít více dětí. Souvisí to nejspíše s tím, že tito lidé jsou orientováni na rodinu a sociální život. Nebo se zde objevovali staří svobodní muži, kteří žili, dalo by se říci „poustevníckým“ způsobem života [Librová, 1994:100].

Život se uskutečňuje převážně ve více generačním soužití. Na rozdíl od moderního trendu, kde je dnes spíše obvyklé, že spolu žije jen nukleární, tzv. základní rodina (otec, matka, děti) [Librová, 1994:100].

Otázka vzdělání je také zajímavá. Ve velké většině se jedná o muže se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním, ale své profesi se většinou nevěnují a nevyužívají svého vzdělání. Typická povolání pro muže jsou: výtvarník, stavební inženýr, zootechnik, ekonom nebo učitel matematiky. Z toho je vidět, že útěk od technického vzdělání je častý. Ženy mají nejčastěji středoškolské vzdělání. *Nápadně často jsem se setkali se zdravotním vzděláním a vzděláním v oboru speciální pedagogiky [Librová, 1994:100].* Téměř všechny ženy ale zůstávají doma a starají se o děti, což je pochopitelné vzhledem k obvyklému vysokému počtu dětí v domácnosti. Hodně lidí také odešlo z vysoké školy. Zaměřují se na školy přírodovědné a pak jsou zde zaskočeni množstvím technických předmětů a odcházejí zklamáni [Librová, 1994:100]. Žena, s kterou jsem udělal rozhovor, viz. přílohy, má vysokoškolské vzdělání, zaměřena je spíše humanitně.

Musíme se zde také zmínit o jejich bydlišti. Dá se obecně říci, že žijí na vesnicích nebo v malých městech. I když překvapivě se našli i lidé žijící v Praze nebo Brně. Časté byly případy lidí, kteří se odstěhovali z měst do rekreačních domů, například [Librová, 1994:101]. Toto je případ i slečny M.K., s kterou jsem dělala rozhovor. Odstěhovala se z velkého města

v jižních Čechách na vesničku do hor na sever Čech a zabydlela se v roubené chalupě, která dříve sloužila jako rekreační místo.

Jak je to s penězi u těchto lidí? Ve většině případů nemají žádné úspory. Prostě proto, že nemají vysoké příjmy. Protože pracuje pouze jeden z páru a matka se většinou doma stará o děti, tak jejich příjmy nejsou tak vysoké a nemají tedy z čeho šetřit. Skromnost tedy spočívá již v tom, spokojit se s nízkým příjmem. „*S tím co máme, se dá žít. Co potřebujeme, to máme, člověk se přizpůsobí tomu, co má.*“ [Librová, 1994:101]. Takto odpověděl jeden respondent v rozhovoru, který uvádí Hana Librová ve své knížce „Pestří a Zelení.“

Spoustu alternativně žijících lidí má také své aktivity mimo práci, za které ale neberou žádné finanční ohodnocení. (Slečna M.K. , viz. přílohy, má také nespočet koníčků). Hana Librová rozděluje skupinu respondentů na dvě velké skupiny. Jedna nemá žádné úspory do budoucna a žije od „výplaty k výplatě“ a druhá sice nějaké zdroje má, ale nevyužívá je, protože věci pro ně nejsou důležité. Přímo je obtěžuje kupování nových předmětů. Jejich rezervy ale často jsou v tom, že vlastní nemovitost nebo se mohou spolehnout na pomoc od jejich rodičů [Librová, 1994:103]. Ve vybavě bytu je nápadné, že je zde málo nábytku. Vybavení převažuje zděděné nebo jinak získané. Na úklidu se většinou nelpělo a ani nošení obuvi doma, což je pro české domácnosti netypické, nebylo výjimkou. Co se týká technického vybavení, mají většinou základní vybavení jako ledničku, vysavač a pračku. Ale chybí téměř všude barevné televizory nebo mikrovlnné trouby. Naopak téměř ve všech domácnostech byl šicí stoj, jízdní kolo nebo magnetofony. Příznačná je nechuť ke složitým aparaturám [Librová, 1994:104].

K autům se stavějí převážně půl na půl a nahrazují ho kolem nebo dokonce koněm. Kolo měli všichni odpovídající respondenti. Pokud se stroje pokazí, jsou donekonečna opravovány. Když se to nepodaří, leží někde v koutě, ale nedojde ke koupi stroje nového [Librová, 1994:104].

Ještě bych se zde zmínila o stravování. V žádné domácnosti nebylo jídlo v popředí zájmu. Všichni se ale stravují velice jednoduše. Silně omezené maso, zato hodně luštěnin, brambor a zelí. Většinou jsou to samozásobitelé v oblasti ovoce a zeleniny. Sklon k vegetariánství je všeobecný, ale záleží na míře dodržování. Ve všech domácnostech vládne

tolerance. [Librová, 1994:105]. K tomu se přiklání i slečna M.K., která v rozhovoru se mnou uvedla, že sice žije vegetariánsky, ale když dostane chuť na maso, tak si ho dá, protože cítí, že to její tělo potřebuje. Kdyby jí někdo předložil maso, sní ho, ale raději vyznává vegetariánskou stravu.

Jak je to s cestováním? Jen pět či šest respondentů by chtělo cestovat do zahraničí, nejčastěji na sever (Finsko, Norsko apod.). Mají všichni odpor k rekreačnímu cestování k moři. Slečna M.K. uvedla, že cestovala a byla právě v severních zemích. Klidně by mohla bydlet tam i v Čechách, záleží na osudu a na tom, co si myslí, že je pro ni nejlepší v danou chvíli. Někdy by se prý sbalila a odjela, ale pak je jí líto opustit její chalupu.

Takto tedy popisuje život alternativně ekologicky žijících lidí Hana Librová v roce 1994 v knize „Pestří a Zelení“. Jak jim ale tento styl života vydržel, se píše v její další knize „Vlažní a váhavý“ z roku 2003.

Vybrala tedy patnáct nejtypičtějších rodin, s kterými mluvila v roce 1993 a opět k nim zajela. Jak to tedy vypadalo? *Nikdo návštěvu neodmítl a každý žil podle telefonního seznamu na tomtéž místě, až na jednu rodinu se nikdo nepřestěhoval* [Librová, 2003:223].

Jednou z největších změn, které nastaly, je to, že si ženy našly zaměstnání. Před tím byly všechny ženy v domácnosti, teď byly zaměstnány jako zdravotní sestry nebo učitelky nebo dělaly ve výtvarném oboru. Ženy si byly svým alternativním stylem života stále pevně jisté, na rozdíl od některých mužů, kteří by se raději vrátili do města [Librová, 2003:228].

Protože tito alternativně žijící lidé žili často více generačně, musí se teď starat o nemocné rodiče [Librová, 2003:228]. Odmítají dát je do domova důchodců nebo do jiných zařízení, kde by se o někdy těžce nemocné lidi, staral někdo jiný.

Jak jsou na tom po finanční stránce? Většina z nich si už něco ušetří, jejich ekonomická situace se zlepšila a dokáží i mít nějaké úspory. Všichni mohou ale dopřát dětem vyšší vzdělání a opravovat nebo se starat o nemovitosti. Je zajímavé, že většina z nich není závislá na státních podporách, jak tomu často bývá u alternativně žijících lidí. Umí také dobře hospodařit a vyjdou s málem. Ovšem nevrátili se většinou ke svým

vystudovaným pracím, ale dál pokračovali v tom, co začali před deseti lety, když odešli z jejich oborů, které vystudovali [Librová, 2003:231].

Omezili se v pěstování ovoce a zeleniny a častěji si dojdou do obchodu. Práce na zahradě se pro většinu z nich stala spíše odpočinkem nebo koníčkem [Librová, 2003:234].

Jak se změnilo jejich domácí vybavení? Hodně věcí bylo zařízeno nově a bylo zde více nábytku. Nejvíce se změnilo vybavení kuchyně. Podstatou zařízení ale stále zůstaly věci, které byly zděděné nebo ručně udělané či koupené v bazaru. V mnoha rodinách přibyly hudební nástroje. [Librová, 2003:235].

Auto měla asi polovina rodin v roce 1993, teď již měli auto všichni, až na jednu výjimku. Mají ho hlavně proto, že pak mohou rozvážet své výrobky do obchodů a na trh. Zdůrazňují často, že auto používají jen tam, kde je to nezbytné [Librová, 2003:235]. Kolo ale mají stále všichni a jezdí téměř každý den. Je pro ně stále nepostradatelné.

Většina z nich si také pořídila mobilní telefon. Někteří mají také počítač a své emailové adresy na internetu. Všechny domácnosti mají mrazničku. Všichni třídí odpad a často se ve svých obcích o kontejnery na tříděný odpad zasadili sami respondenti [Librová, 2003:236].

Děti v těchto domácnostech již vyrostly a chodí do školy. Nabízí se tedy otázka, jak na jejich styl života reagují jejich vrstevníci a ony samy. Je to různé. Některé děti trpí tím, že jim rodiče nekoupí značkové oblečení a nemohou se dívat na televizi, ale to se týká hlavně mladších dětí na základních školách. Starší se s tím smiřují lépe a většinou jim to nevadí. Rodiče ale tvrdí, že jsou ještě malé a jejich životní styl si pak budou moci vybrat samy podle svého [Librová, 2003:238].

V moderní době se stále někam cestuje. Jak jsou na tom s cestováním alternativní lidé? Většina z nich zkusila někam vyjet. Jeli sami a neobjednávali si dovolenou přes agenturu. Většinou jeli někam blízko, nejčastěji do Chorvatska. Téměř všichni označují své cestování za zklamání. Sami tedy do vzdálené ciziny nejezdí, ale někteří tam posílají děti k příbuzným, aby jim nebránili v cestování [Librová, 2003: 239].

K jejich koníčkům teď patří vedení skautských oddílů, různých kroužků nebo starání se o přírodu a okolí jejich vesnice. Pěstují ovoce

a zeleninu, i když tedy v menší míře než dříve, a starají se o domácí zvířata, která má většina z nich [Librová, 2003: 240].

Na závěr této kapitoly bych se zmínila o tom, co znamená pro konkrétně tyto jedince luxus. Byla jim položena otázka, jestli si myslí, že jejich život obsahuje něco, co by se dalo nazvat luxusem [Librová, 2003: 252]. Odpovědi byly následující. *Náš luxus je dostatek času. Tady dokud je vidět, je člověk venku. Člověk je tady třeba víc zaneprázdněn než v Praze, ale rozhoduje sám, kdy co udělá. Nemusím do přírody nikam dojíždět, mám zde vodu, les a louky. Pocit soukromí, klid. Máme čistou vodu a zdravé potraviny ze zahrádky. Největší luxus je, že můžu dělat něco, co mě baví. Nemusím se bát o děti, když si hrají venku. Pocit že mi tady ale vůbec nic neschází [Librová, 2003: 252].*

3. Squatting

3.1. Vymezení pojmů squat, squatting a pojmů souvisejících

Na začátku vysvětlím, co znamená pojem squatting. Pochází z anglického výrazu: *to squat*, což znamená *obsadit, usídlit se na cizím území* [**Velký sociologický slovník, 1996: 1213**]. Přeneseně se tedy squatting stal alternativním způsobem života, především mladých lidí, kteří obsadí opuštěný objekt a žijí zde. Objektu se pak říká squat a obyvatelům žijícím ve squatu, squatteři. *Původně byl termín squatteři použit pro kolonisty v austrálské buši* [**Velký sociologický slovník, 1996: 1213**]. Dnes je squatting politicko - sociálně motivované hnutí mladých lidí, kteří mimo jiné poukazují na problémy lidí bez domova, zapojují se do ekologických aktivit nebo upozorňují na politickou situaci.

Netradičním interiérovým řešením s prvky provokace se snaží vytvářet alternativní životní prostor, alternativní životní styl, uvnitř velkoměsta [**Velký sociologický slovník, 1996: 1213**].

Squatteři a jejich kultura je někdy přirovnávána k hnutí underground. *Underground byl nesen odmítáním nebo ignorováním totalitního režimu, či jeho institucí a představoval formu vědomého odporu. Ačkoliv měl několik historicky odlišných podob, všechny spojovaly shodné obecné rysy, především výrazná orientace na oblast umění, lpění na tvůrčí nezávislosti a uzavřenost do vlastního světa. A také důrazné odmítání názoru, že jde o primárně vědomý politický postoj.* [Alan, 2001: 19]. Tímto se liší od squatteřů, kteří mají politický podtext.

Uvedla jsem, že squatting je hnutí. Musím tedy vysvětlit tento termín. *Hnutí je v tomto kontextu zpravidla chápáno, jako hnutí, které si nestaví univerzální cíle. Jejich ambice se obvykle týkají obrany práv a nároků určité společenské skupiny. Argumentují svými právy a většinou ne morálními hodnotami. Většinou neusilují o moc* [**Sociologický slovník, 1992: 336**].

Squatterství se začalo nejvíce objevovat v 60. letech 20. století, společně s hnutím Hippies. Hippies má také anglický původ. *Je to zkrácená forma anglického slova hipster, odvozeno z hip, což znamená bedro, bok*

[Sociologický slovník, 1992: 336]. *Obrací se proti principům konzumní společnosti, chce mít přirozený, prostorný a bezpečný život. Z reálného života utíká pomocí drog, náboženství ignorováním učení a práce. Proti násilí staví přátelství a lásku, symbolizované květinami* **[Sociologický slovník, 1992: 336].** Odlišuje se svým oblečením a vzhledem a vytvořilo velmi výraznou subkulturu mládeže. Pojem subkultura, byl již vysvětlen v první kapitole.

Hippies bylo tedy v některých ohledech, především v prostorném a volném způsobu života, inspirací pro squattery. I když mají určité společné prvky, musím upozornit na to, že tyto dva alternativní životní styly, se nemohou považovat za totožné, jak to někteří lidé dělají.

3.2. Co obnáší tento styl života

V předchozí kapitole, bylo vysvětleno, kdo jsou squatteři a co je to squatting. Jak ale vypadá jejich každodenní činnost? Co obnáší tento styl života?

Zajímalo mě, proč se rozhodnout lidé takto žít? První důvod je řešení osobní bytové situace. *Neobsazujeme domy vybavené nábytkem, prostory, jejichž užívání je zjevné. Squattujeme v místech, která nikomu neslouží. [http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf].* Ale musíme přihlédnout k tomu, že každý nemůže být do squatu přijat. *Abychom zachovali opravdovou alternativu, je zřejmé, že se budeme konfrontovat s těmi, kdo porušují svobody ostatních. Máme tedy pět jednoduchých pravidel, jejichž respektování požadujeme po všech v domě. Jsou to: žádný rasismus, žádný sexismus, žádná homofonie/heterosexismus, žádné násilí a žádné tvrdé drogy [http://squat.net/praha/].* Druhým důvodem je potřeba mít nějakou vlastní subkulturu. *V majoritní společnosti prosazující určité hodnoty má nekonformně smýšlející subkultura mladých lidí v názorově blízkém společenství poukazovat na negativní společenské jevy, prosazovat morální a etické společenské hodnoty a tímto způsobem vyvažovat myšlení a směr konzumní společnosti [Růžička, 2007: 20].* Třetí příčina, proč si vybrat tento způsob života, je vytvořit určitou alternativu ve společnosti a mít své vlastní etické principy. *My ale také chceme něco vytvářet: absolutní ilegalita nám to nedovoluje: staví nás do pozice tajného a nelegálního jednání, nutí k paranoie, k nekonečnému zápasu, k vyčerpání, je svým způsobem stejně tak tíživá a nepříjemná, jako zákon, kterému chceme uniknout [http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf]. Squatting není žádná legrace. Vystavujeme se odsouzení, vystěhování, zimě, životu bez elektřiny, stále dokola utíkáme a znovu budujeme. Jedná se o závazek, který ovlivňuje celý náš život, a o snahy s dlouhodobými cíli [http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf].*

Jaké činnosti jsou typické pro squattery a jak vypadá jejich každodennost? Jejich aktivita spočívá například v pořádání kulturních akcí, vylepšování jejich squatu a podporování stejně smýšlejících.

Tyto projekty odmítají hierarchie, specializace, ruší bariéry mezi manuální a intelektuální činností, mezi publikem a organizátory (každý účastník se stává spoluvůrcem), jsou návrhy, možnostmi, pokusy. [http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf].

Jednou z těchto činností je shromažďování různých letáků, brožurek nebo knížek na nějaké určité téma. Obvykle se to téma týká ekologie, anarchismu, svobody a antirasismu nebo jsou to různé manifesty. Ukládají se do určitého prostoru, nejčastěji uvnitř squatu, kde může být zařízená „knihovna“ nebo „kavárna“ pro tyto účely. Je ale možné, že se ale objeví i mimo squat [http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf].

Některé squaty si tisknou nebo piší svůj vlastní časopis, který je pak dostupný na internetu nebo ve squatu. Jedním z nich je například Newsletter, který najdete na stránkách squatu Milada.

Squatteréři jsou zvyklí nekupovat žádné věci. Mají například zavedená místa, kam každý, kdo chce, může dát jakékoliv věci a nechat je pro jiné. Každý také může přijít a vzít si, co chce. *Nemusíte nic vložit výměnou, prostě přirozeně berete a dáváte, nepotřebujete žádné peníze [http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf].* Mají zavedenou burzu oblečení. Spočívá v tom, že spolu oblečení vyměňujete, nebo když nějaké staré najdete, můžete ho sem dát. Squatteréři to nazývají recyklace oblečení a alternativa k nakupování.

V rámci soběstačnosti se squatteréři také snaží pěstovat sami jídlo, čímž se podobají ekologicky žijícím lidem. Squatteréři ale na rozdíl od ekologicky žijících lidí k tomu, že pěstují sami jídlo, zároveň protestují proti velkým firmám a šíří různé letáky. Zároveň neuznávají léky a věří v homeopatii a bylinky, což je další podobnost s ekologicky žijícími lidmi. Někteří squatteréři tvrdí, že když odejdou ze squatu, přestěhují se na venkov a žijí alternativním ekologickým životem. Cituji zde jejich slova o ekologickém citění: *Šetrný přístup k životnímu prostředí a přemýšlení o následcích našeho plýtvání jsou natolik zjevné a potřebné, že je snad nemyslitelné, aby squat fungoval bez nich. Squat je většinou součástí města, součástí industriálních zón, zpochybňuje návyky a způsob života v těchto oblastech, své negativní působení na okolí zkouší snížit na minimum, aktivně ovlivňuje dění ve svém okolí, staví se proti*

neekologickým rozhodnutím, výstavbám atp. Někdy také realizuje projekty šetrné výroby elektřiny [http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf].

Ale samozřejmě si všechno jídlo nemohou vypěstovat. Obzvlášť, když žijí ve velkých městech. Shánějí si tedy jídlo na ulici, v popelnicích, koších a kontejnerech, čímž chtějí dát najevo, že společnost jídlem plýtvá a lidé vyhazují věci, které nejsou třeba vyhazovat.

Denně vyhazujeme obrovské množství jídla, plýtváme, zatímco jiní lidé hladovějí. Jídlo před zárukou, starší pečivo apod. lze včas zkonzumovat. Přebytky jídla rozdat. Zdarma vařit pro bezdomovce. [http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf]. Tomuto stylu shánění jídla se říká freegan. Slovo freegan je složeno ze dvou slov - free a vegan. Freegans se označují lidé, kteří žijí alternativním způsobem života, založeném na minimální spoluúčasti na systému konvenční ekonomie a na minimální spotřebě zdrojů. Pojem freeganismus v sobě zahrnuje život v komunitách, velkorysost, sociální zájem, svobodu, spolupráci a opoziční postoj proti společnosti, založené na materialismu, morální apatii, soutěživosti, ovládání druhých a nenasytnosti [http://freegan.info/?page_id=259].

Vaří se v jedné kuchyni a společně, přičemž se podporuje veganství a vegetariánství a to z důvodu špatného zacházení ze zvířaty. V některých squatech může být postavena pec na pečení chleba. I zde bychom mohli vidět podobnost s ekologicky žijícími, ale je zde přidán politický podtext. *Pec je nabídnutá ke kolektivnímu užívání, učení se novým znalostem a chápaná jako politický akt, výraz autonomie a potřeby vzít svůj každodenní život do vlastních rukou [http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf].*

Squaty mají obvykle kavárnu nebo čajovnu, která slouží jako místo pro pořádání koncertů, besed a nebo jako místo, kde se mohou setkávat lidé.

Na stránkách squatu Milada najdeme seznam věcí, které by se do squatu hodily. Například dlaždičky, svíčky, lampy, nádobí atd. Také zde mají mezi akcemi brigádu. *Squat Milada má za sebou léta chátrání, některé jeho části jsou v zoufalém stavu..přestože máme poměrně jasnou představu, co bychom chtěli/y na baráku opravit, vylepšit a zprovoznit, realizace našich dábelkých plánů není zrovna jednoduchá a těžko se*

obejdeme bez vaší pomoci. Z tohoto důvodu čas od času pořádáme větší otevřené brigády, kterých se může zúčastnit každý, komu je náš projekt sympatický [<http://www.milada.s.cz/support.php>]. Z toho je patrné, jaká je další činnost squatterů, chtějí udržovat squat.

Squatterři se snaží působit také v sociální sféře. Například pořádají akce, kde vaří bezdomovcům, nebo je za určitých podmínek nechají u sebe přespat. Sociální pomoc bývá chápána jako přirozené jednání člověka, nikoli odpovědnost, která leží na bedrech institucí [<http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf>].

V rámci lokálních aktivit mohou squaty pořádat dílny a festivaly pro děti z okolí, rozvíjet komunikaci mezi těmito dětmi a dětmi, které žijí přímo ve squatu. Bořit bariéry, které s sebou život v alternativních podmínkách přináší, svou odlišností od života, jaký vedou jeho sousedé [<http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf>]. I tuto činnost mají uvedenou na svých stránkách, ale tato činnost se příliš nevyskytuje a když, tak spíše v zahraničních squatech.

Samozřejmě, že kromě těchto aktivit jsou squatterři činní hlavně na alternativní kulturní scéně. Tomuto tématu je věnována kapitola Squatterři a kultura.

Nakonec bych se zde zmínila, jak vypadá hierarchie v českém squatu Milada. Nemáme management a nemáme šéfků/a. Naše nejvyšší instance je plénum, které se koná každý týden v pondělí v 7 hod večer. Na nich koordinujeme naši práci a diskutujeme otázky týkající se domu. Všechna rozhodnutí se snažíme učinit co nejdecentralizovanější. Každý kolektiv v domě dělá svá vlastní rozhodnutí, ale všechny záležitosti mohou být diskutovány na pondělním shromáždění. Nikdy nečiníme rozhodnutí volením, ale snažíme se najít řešení, která by vyhovovala všem [<http://squat.net/praha/>].

3.3. Historie squattingu

Za první squatterry jsou považováni lidé, kteří zakládali farmy na neobsazeném území Severní Ameriky v 19. století, v době, kdy proti sobě bojoval Sever a Jih. Další možnou skupinou, kterou lze považovat za první squatterry, jsou takzvaní diggers. *Obsadili v Británii kopec Svatého Jiří, založili zde vlastní farmu, a podporovali skupiny, jež usilují o svobodný, soběstačný a vegetariánský život [Růžička, 2007:18].* Největší rozmach squatterství byl ale v 60. letech 20. století, s nástupem hnutí hippies. *Politický náboj začínají získávat squaty v 70. letech 20. století, tento rozvoj je spojený s nástupem hnutí anarchismu [Růžička, 2007:18].* V devadesátých letech se pak objevují stoupenci tzv. anarchoautonomního hnutí. *Anarchoautonomní hnutí sdružuje nejen anarchisty, ale také ekology, přívržence nové levice, bojovníky za práva zvířat, feministky a antifašisty. [Růžička, 2007:18].* Na stránkách pražského squatu Milada [www.milada.s.cz] se také jeden čas objevoval dokument s názvem „Obsad a žij!“, kde se squatteři odvolávali na anarchoautonomní hnutí a i na hnutí undergroundu. V současné době není tento dokument na jejich stránkách dostupný. Ale můžeme ho najít na mezinárodních internetových stránkách squatterství www.squat.net.

Historie squattingu v cizině

V zahraničí je nejvíce rozmohlý squatting v Holandsku, Německu, Francii a Dánsku, co se týká Evropy. V Americe je nejznámější squat v New Yorku. V cizině se ze začátku měly nechat squaty násilně vystěhovat, ale nakonec pod nátlakem veřejnosti, se ty největší z nich nechaly squatterům. Jedním z příkladů je Holandsko, kde stojí squat v Amsterdamu – Nieuwmarkt. *Tento squat vznikl v 60. letech. Skupina asi tři set lidí obsadila historické domy, které měly být určeny k demolici, kvůli plánované výstavě podzemní dráhy. Úřady se rozhodly vystěhovat squatery za pomoci policie, tanků a vodních děl. Akce se ale setkala s odporem široké veřejnosti, a proto se muselo upustit od plánované výstavby. Dnes slouží tento squat*

jako informační centrum squatterů, vše je financováno ze společného fondu [Růžička, 2007:202].

Dále bych se zde zmínila o Dánsku. Zde je squat, který se svými rozměry a počtem squatterů zcela liší například od českých. Je v Kodani a jmenuje se Christiania. *Christiania je čtvrť, která byla roku 1971 obsazena více než dvě stě mladými lidmi. V roce 1993 došlo k prvnímu oficiálnímu přijetí Christianie jako sociálního experimentu na dobu tři let, než vláda vyhlásí konkurz na využití prostoru. Christiania se musela nějak prezentovat na navenek a vytvořila si vlastní zákony, které zakazují například zbraně, prezentaci násilí a tvrdých drog. Podle nepsané dohody, ale policie toleruje marihuanu a hašiš. Vláda ale rozhodla o vystěhování, kvůli prodeji nezdaněného alkoholu, k tomu ale nakonec nedošlo. Od roku 1992 je Christiania tolerována vládou jako ministát ve státě, žije zde přes tisíc lidí [Růžička, 2007:203].*

Squaty v cizině se odlišují od českých hlavně svým uměleckým charakterem. V Německu (Berlín- Tacheles) působí v bývalém obchodním domě asi 60 umělců z celé Evropy [Růžička, 2007:203]. Francie (Paříž – Les Frigos) je obdoba německého Tacheles. *Je to objekt bývalých mrazíren, kde působí společenství nekonformních umělců [Růžička, 2007:202].* Jako poslední zahraniční squat bych zde uvedla ABC No Rio, který se nachází v New Yorku. Opět je zaměřen na umění, ale jeho činnost je širší, než ve dvou výše uvedených. *Vznikl v roce 1980. Politicky angažovaní umělci nejprve obsadili budovu a svou činnost zahájili výstavou o bytové politice. Výstava byla městem hned uzavřena, ale byla přesunuta do sousední výlohy. V dnešní době zde je k dispozici tiskárna, fotografická komora, počítačové centrum, knihovna. Vaří se zde vegetariánská strava, jídlo je poskytováno i bezdomovcům. Probíhají zde workshopy, benefiční akce [Růžička, 2007:202-203].*

Historie squattingu v České republice

Za první český squat je považován *Dům u divadelního muže*, který byl nelegálně obsazen v roce 1990. Dům sloužil jako alternativní centrum. Pořádaly se zde koncerty, výstavy, divadelní představení, autorské večery. 11. ledna 1990 budovu obklíčila policie a byly odpojeny veškeré přípojky. [\[http://www.a-kontra.net/historie-squattingu-v-cesku\]](http://www.a-kontra.net/historie-squattingu-v-cesku). Lidé ze squatu chtěli demonstrovat, ale nakonec ustoupili a dům vyklidili. Dalším domem, který byl v České republice obsazen, byl dům opět v Praze ve čtvrti *Budánka*. K tomu došlo v květnu roku 1991, v březnu roku 1992 však byl dům vyklizen a čtvrť chátrá dodnes [\[http://www.a-kontra.net/historie-squattingu-v-cesku\]](http://www.a-kontra.net/historie-squattingu-v-cesku).

První pokusy tedy probíhaly v Praze, ale naplánované bylo i obsazení domu v Teplicích roku 1992. To se ale nakonec neuskutečnilo. Mezi další česká města, kde vznikaly squaty, patřila například: *Brno – Tuřany* (1994), *Brno – Nová zahrada* (srpen 1997- listopad 1997), *Trutnov – Zelená louka* (srpen 1993 - září 1993), *Debrné* (květen 1994 - září 1994), *Dvůr Králové* (říjen 1994 - březen 1995) [Růžička, 2007: 192- 197].

Dva nejznámější a největší squaty v Praze jsou *Ladronka* a *Milada*. *Ladronka* je již vyklizený a nefunguje, ale *Milada* je stále fungující.

Ladronka je památkově chráněný statek v Praze 6. V roce 1993 byl obsazen aktivisty *Anarchistické federace z okruhu časopisu „Autonomie“* s cílem vybudovat zde autonomní kulturně sociální centrum. Objekt byl ve vlastnictví Magistrátu hlavního města Prahy, byl již několik let opuštěn a byl volně přístupný. Squatteréři zde chtěli svůj pobyt legalizovat. I přes několik policejních razíí v letech 1993 – 1995 vystěhována. Měla podporu anarchoautonomní scény u nás i v zahraničí. Konalo se zde hodně akcí. V roce 2000 byla ale objekt vyklizen [Růžička, 2007: 179]. Totální konec *Ladronky* nastal 9. prosince 2000. V sedm ráno přijel ke statku místní radní, městská policie a také zásahová jednotka. Pod záminkou nelegálního připojení k elektrickému rozvodu byly beranidlem rozraženy vstupní dveře domu. V průběhu dopoledne se na solidární spontánní demonstraci před *Ladronkou* sešlo na sto lidí. Ti byli po symbolickém pokusu zamezit

vystěhování napadení zásahovou jednotkou a vytlačení. Po vyklizení se ještě konalo několik narychlo svolaných demonstrací a pochodů s poměrně dobrou účastí (několik stovek lidí) [<http://www.a-kontra.net/historie-squattingu-v-cesku>].

Druhý český známý squat, o kterém se zmíním podrobněji, je Milada v Praze 8 – Troji. Vila byla obsazena především lidmi, kteří opustili jiné squaty. Ihned po obsazení uzavřeli se zástupcem Ústavu pro výzkum informací, jakožto vlastníkem objektu, ústní dohodu, která pobyt ve vile umožňovala s podmínkou, že se nebudou dopouštět kriminální činnosti. V létě v roce 1998, provedla dvě razie policie a vyvinula na majitele nátlak. Squat se ale nepodařilo vyklidit a dodnes je funkční [Růžička, 2007: 180-182]. Milada je v současnosti jediný squat v Praze a dokonce v České republice, který je funkční a kde se konají kulturně–sociální akce. Nový squat vznikl u Děčína. Ale ten byl hned zase vyklizen a, i když byl jejich program uveden na jejich internetových stránkách, téměř hned zmizel a přestal být činný. Pro přiblížení současnosti ve squatu Milada, sem zařazuji jejich popis současné situace, která je uvedena na jejich internetových stránkách.

Současní squatteré Milady popisují svoji aktuální činnost takto: *Na rozdíl od majitele dokážeme dům smysluplně využívat: kromě toho, že v něm momentálně žije kolem 25 mladých lidí, zde probíhá spousta veřejných aktivit. Jen za poslední rok a čtvrt, kdy na Miladě funguje nový kolektiv, jsme zde uspořádali kolem sto padesáti akcí - ať už se jednalo o hudební produkci, promítání, různé workshopy či čtení poezie. Ústav pro informace ve vzdělání (ÚIV) nejprve nechal Miladu deset let chátrat, po jejím obsazení pak vynaložil nemalé množství státních financí na její vyklizení, které však díky odhodlanosti tehdejších squaterů nebylo úspěšné. Má se snad podobná situace nyní opakovat? S ÚIV (Ústav pro výzkum informací, kterým dům patří) se samozřejmě pokusíme jednat o možnostech našeho dalšího využívání Milady, pokud však dojde k pokusu o násilné vyklizení squatu, budeme se adekvátně bránit. Milada je posledním squatem v Čechách a je třeba si uvědomit, že její vyklizení by bylo další ranou již tak dost potlačené alternativní kultuře u nás. V době celosvětové*

finanční krize je na čase začít brát squatting ne jako problém, ale jako řešení [www.milada.s.cz].

3.4. Squatteři a kultura

Squatteři jsou s kulturou neodmyslitelně spjati. Není to ale příliš známé, i když pořádají hodně kulturních akcí. Nejspíše proto, že akce většinou probíhají přímo ve squatu. U nás jsou zaměřeny především na akce hudební a jejich hlavní hudební styl je punk. Squatting a kultura jsou spolu spojeny hlavně ve světě. Jak jsem již napsala v kapitole Historie squattingu, tak ve Francii nebo Holandsku jsou squaty přímo kulturní centra, která pořádají různé výstavy, hudební vystoupení, debaty a squatteři jsou většinou alternativní umělci. V Holandsku existují i pirátská rádia, která se dají nejčastěji najít na internetu.

Jak je tomu u nás? *Nikdy neorganizujeme koncert, setkání, uměleckou výstavu nebo cokoli jiného pro peníze. Každý, kdo v domě pracuje, pracuje jako dobrovolný aktivista/ka a nikdo nedostává plat. Proto každý, kdo v domě vystupuje, dostane pouze cesták, pití a jídlo. Nemáme zájem na podporování komerční hudby, rozhodně ne ve chvíli, kdy všichni ostatní pracují dobrovolně. Samozřejmě požadujeme, aby umělkyně/ci respektovali naše pravidla před představením, během něj i po představení* [<http://squat.net/praha/>]. I v našem, právě teď jediném squatu, se konají kulturní akce. Mají zde zařízený klub, kde se dají konat kulturní akce. *Na Miladě funguje klub s kapacitou cca 150 lidí (= narváno). Po domluvě (e-mail, osobně) není problém na Miladě uspořádat koncert, party, promítání, diskuzi, přednášku, sportovní akci, divadelní představení, vežežranici* [<http://www.milada.s.cz/klub.php>].

Každou středu se zde promítají filmy, pokud to situace dovolí a jsou k dispozici přehrávače. Na stránkách squatu Milada je jejich rozpis. Zároveň se zde konají koncerty, nejčastěji tedy punkové, ale je zde například i program, kde je uvedena skupina s hudebním stylem hip-hop, ska nebo techno. Diskuze se zde konají téměř každý večer.

Možnost vyjádřit se výtvarnými prostředky, realizovat svoje nadání, učit se nové techniky nebo se podílet třeba "jenom" na vymalování pokoje...bezplatný prostor pro umění, které je oficiálně odmítáno nebo

nechce být oficiální kulturou vstřebáno a rozmělněno [<http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf>].

Ve squatech existují také různé dílny, které je možné využít k opravě nebo výrobě něčeho nového. Jsou nazvány jako D.I.Y., což znamená „do it yourself“, v překladu „udělej si sám“. Věci se pak mohou použít do squatu nebo se mohou darovat [<http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf>].

Pro alternativní subkulturu bývají právě squaty prostorem k nezávislé tvůrčí činnosti. Vznikají zde kluby, čajovny, netradiční galerie, ateliery či informační centra. Pořádají se koncerty, besedy, workshopy nebo se hraje amatérské divadlo. Právě zde se tvoří autonomní kultura, nezávislá na všemocných penězích hudebního a zábavního průmyslu. Penězích, které znásilňují hodnoty protestu, nezávislosti a svobody, a devalvuji je na úroveň spotřebního zboží, na kterém se dá dobře vydělat. Squaty jsou ve svém příspěvku specifické alternativní kultury otevřeny všem neprofitním a svobodu respektujícím umělcům. Jejich hlavní kladem je, že lidé pohybující se kolem squatové scény, kulturní hodnoty pasivně nekonzumují, ale všichni je aktivně utvářejí. Takovou zainteresovanost části mládeže a přímý vliv na tvorbě si například rockové kluby nemohou dovolit [<http://squatek.sweb.cz/zaklad.htm>]. Toto bylo napsáno na stránkách squatterského festivalu Squatek, který se uskutečnil v roce 2003. Festival probíhal dva dny, sobotu a neděli. Za víkend přijelo několik hudebních skupin i z ciziny, hrálo se zde amatérské divadlo a oba dva dny zde probíhala výstava fotografií a obrazů. Byla zde možnost zahrát si venkovní hry jako fotbal nebo si vyrobit něco v dílně [<http://squatek.sweb.cz/zaklad.htm>].

Squatterství je tedy neodmyslitelně spjata i se subkulturou a tvorbou mladých umělců. Bohužel se ale tato tvorba uskutečňuje většinou jen v uzavřené skupině. Squatteréři se ale snaží dávat o sobě a své kultuře vědět i veřejnosti, nejvíce prostřednictvím internetových stránek, které by se také daly považovat za druh moderního umění grafiky.

Závěr

V této závěrečné části bakalářské práce se pokusím shrnout své poznatky o alternativně žijících mladých lidech.

Lidé si volí alternativní styl života z několika důvodů. Jedním z nich je například ten, že chtějí žít prostě zdravěji nebo jinak, dalším důvodem může být to, že se chtějí distancovat od dnešní společnosti a dávají to najevo svým životním stylem, který se liší od majoritní většiny obyvatel, například squatterů. Velká změna v životě jedince, což může být například nečekané úmrtí blízké osoby, také může vést k přiklonění se alternativám.

Proč se alternativního života účastní hlavně mládež? Dalo by se říct, že je to proto, že jejich život není ještě usedlý. Dospívající mládež si totiž teprve vytváří své hodnoty, cíle a hledá svůj postoj k životu. Mladí lidé, mají nejvíce cílů a plánů, které mohou ovlivňovat i tím, jaký životní styl si zvolí.

Co přináší alternativní ekologický životní styl? Obecně by se dalo říci, že určitá omezení a jiný hodnotový systém, než má většina společnosti. Žít za nevýhodných materiálních podmínek. Dalo by se říci, že lidé zde žijí v určitém ekologickém luxusu. Kdo patří k jeho vyznavačům? Dali by se rozdělit na tři skupiny, podle toho, jak jejich ekologické chování ovlivňuje jejich životní postoje a jejich životní styl.

Jaké jsou některé rysy ekologického života? Rodiny jsou velké a vyznačovaly se nadprůměrným počtem dětí. Život se uskutečňuje převážně ve vícegeneračním soužití. Ve velké většině se jedná o muže se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním, ale své profesi se většinou nevěnují a nevyužívají svého vzdělání. Dá se obecně říci, že žijí na vesnicích nebo v malých městech. Ve většině případů nemají žádné úspory.

Co je to squatting? Tento styl života je naplněn politickým podtextem. To bych viděla jako hlavní rozdíl mezi ekologicky žijícími lidmi a squatterem. Samozřejmě, že squatteré mají svůj vlastní způsob shánění jídla, vlastní pravidla a samozřejmě squat a svou kulturní scénu, ale téměř do všech svých aktivit zapojují protest k politické situaci nebo k životnímu stylu většiny obyvatel. Hnutí squattingu jsem se ve své práci věnovala i jako světovému hnutí, protože ve světě je squatting odlišný od „českého“

squattingu. Odlišuje se hlavně bližším vztahem ke kulturnímu dění a odlišný je i pohled obyvatelstva nebo vlády na squattery.

Alternativního způsobu života se tedy účastní především mládež, ale v ekologickém alternativním stylu života, žijí takto dál a obvykle ho vyznávají po zbytek života a přenášejí ho na své děti, když samy chtějí. Squatting je více pomíjivý a většinou squattuje mladý člověk například pár let a pak se zařadí do většinové společnosti, i když má některé názory stále odlišné, nejsou už tak radikální.

Na konec bych uvedla, že vyznavači alternativního stylu života, jsou většinou hluboce přesvědčeni o svých hodnotách a cílech. Lidé se chtějí odlišit od zažitého stereotypu, nechtějí už žít jako každý, ale najít si svoji vlastní cestu, jak vést život.

ALAN JOSEF A KOL., 2001: Alternativní kultura i přích české společnosti 1945-1998. Praha: nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-443-1.

BRONFON TERRY, 2001: Idea kultury. Brno: Host. ISBN 80-7294-020-0.

ČERNÝ RADOMÍR, KOŤA JARUŠLAV, 2002: Sociologie výnovy školy. Praha: Portal. ISBN 80-7175-635-7.

LIŠKOVÁ HANA, 1994: Pěstí a žení. Brno: Veronica. ISBN 80-23369-15-3.

LIŠKOVÁ HANA, 2003: Vlážní a vřaví. Brno: Doplně. ISBN 80-7259-149-6.

PUZIČKA VLASTIMIL, 2007: Squaty a jejich revoluční tendence. Praha: Argo. ISBN 978-80-7264-560-0.

ŠKÁ PĚTR, 2000: Proměny české mládeže. Praha: Perikl. ISBN 80-7229-042-3.

Internetové zdroje:

<http://www.a-kontra.net/strano-a-squatting-v-rasku>

<http://www.uzat.net/praha/squatting/squatting.html>

<http://www.quat.net/praha/>

http://www.egan.info/?page_id=258

Použitá literatura

Slovníky a příručky:

GEIST BOHUMIL, 1992: Sociologický slovník. Praha: Victoria Publishing. ISBN 80-85605-28-7.

JANDAUREK JAN, 2001: Sociologický slovník. Praha: Portál. ISBN 80-7178-535-0.

VED. RED. PETRUSEK MILOSLAV, 1996: Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-164-1.

Odborná literatura:

ALAN JOSEF A KOL., 2001: Alternativní kultura : příběh české společnosti 1945-1989. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-449-1.

EAGLETON TERRY, 2001: Idea kultury. Brno: Host. ISBN 80-7294-026-0 .

HAVLÍK RADOMÍR, KOŤA JAROSLAV, 2002: Sociologie výchovy školy. Praha: Portál. ISBN 80-7178-635-7.

LIBROVÁ HANA, 1994: Pestří a zelení. Brno:Veronica. ISBN 80-85368-18-8.

LIBROVÁ HANA, 2003: Vlažní a váhavý. Brno: Doplněk. ISBN 80-7239-149-6.

RŮŽIČKA VLASTIMIL, 2007: Squaty a jejich revoluční tendence. Praha: Triton. ISBN 978-80-7254-859-0.

SAK PETR, 2000 : Proměny české mládeže. Praha: Petrklíč. ISBN 80-7229-042-8.

Internetové zdroje:

<http://www.a-kontra.net/historie-squattingu-v-cesku>

<http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf>

<http://squat.net/praha/>

http://freegan.info/?page_id=259

<http://www.milada.s.cz/support.php>

<http://www.milada.s.cz/klub.php>

<http://squatek.sweb.cz/zaklad.htm>

<http://www.czech.cz/cz/ceska-republika/souziti-s-prirodou/ekologie-a-ochrana-prirody/ekologicke-organizace>

www.greenpeace.org/czech/about

www.greenpeace.org/czech/about/historie

www.csop.cz

www.detizeme.cz/vznik.shtml

www.milada.s.cz

www.squat.net

Rozhovor

Udělal jsem dva rozhovory s ekologicky žijící ženou, s časovým odstupem jeden rok. Poznatky z rozhovoru jsou zpracovány v práci. Celé rozhovory jsou v přílohách.

Anotace

V mé bakalářské práci jsem se snažila informovat o alternativních způsobech života mládeže. Proč se mladí lidé rozhodnout žít jiným způsobem, než většina společnosti a co takový jiný životní styl obnáší.

Zaměřuji se na ekologicky žijící osoby a jejich životní styl. Dále pak na squattery a squatting jako takový. Také zde popisuji blízký vztah squatterů ke kultuře. Píši zde o historii těchto alternativních životních stylů a snažím se postihnout, jak takový životní styl konkrétně vypadá.

Na závěr se věnuji shrnutí poznatků o ekologickém životním stylu a squatterství.

Annotation

My bachelor thesis sets goal to provide information about the alternative lifestyles of young people, the reasons why they decide to live differently than the majority of society and what does it mean to live like they do.

I focus mainly on the lifestyle of ecologically friendly people and next on the squatters and the phenomenon of squatting. I also describe the close relation of the squatters to culture. I write about the history of these alternative lifestyles and also try to involve their specifics.

In conclusion I summarize the pieces of knowledge about ecological lifestyle and squatting.

Přílohy

- Příloha I. - Plakát na podporu squattingu, vyroben squattery.
- Zdroj: <http://www.squat-viktorie.wz.cz/>
- Příloha II. - Plakát na koncert ve squatu Milada.
- Zdroj: Plakát byl nalepen na zdi v metru v Praze.
- Příloha III. - Rozhovor z května 2008 s alternativně žijící ženou M.K.
- Rozhovor jsem provedla já, osobním setkáním.
- Příloha IV. - Rozhovor z května 2009 s alternativně žijící ženou M.K.
- Rozhovor jsem provedla já, pomocí emailu.

Příloha I.

Protestní karneval na podporu squattingu

pátek 25.4.08 od 15:00 hodin a sobota 26.4.08 od 10:00 hodin
náměstí ČSA - Český Těšín

- Žijeme v zemi, kde je squatting - tedy bydlení a tvorba kulturně-sociálních center v dlouhodobě nevyužívaných objektech - vnímán jako trestný čin, zatímco absolutní nezájem vlastníků o prostory, které mají oficiálně ve správě, je vnímán jako legitimní postup, do kterého nelze legální formou zasahovat, a to ani smysluplným využitím těchto prostor, tedy aktem odstraňujícím proces jejich destrukce a samovolného chátrání.

- Žijeme v zemi, kde je základní lidské právo na důstojné bydlení stavěno do pozice privilegia a proti těm, co se snaží toto právo obhajovat, je postupováno represivně a dochází k jejich perzekucím.

- Žijeme v zemi kde „logika tržních principů“ potlačuje a zpochybňuje logiku zdravého rozumu a spravedlivého jednání.

**proto říkáme:
UŽ DOST!**

STOP KRIMINALIZACI SQUATTINGU!

Nechceme již dále jen nečinně přihlížet vývoji situace směřující k dalším aktivitám namířeným proti základním lidským právům, proto vyzýváme všechny, jenž chtějí posílit náš kritický hlas, aby podpořili protestní karneval, který proběhne na náměstí ČSA v Českém Těšíně ve dnech 25.-26.4.2008. Smyslem karnevalu je především protest proti paragrafu 249 a) trestního zákoníku, který je v nynějším znění ze své podstaty útokem proti squatterskému hnutí a jako takový tedy snahou zpochybnit lidské právo na důstojné bydlení. Nejde nám však o realizaci další „nudné protestní akce“, ale rádi bychom celé akci dali i zábavný charakter právě prostřednictvím karnevalu, reprodukováné i živé hudby, tance, divadla a dalších zajímavostí. Je-li nám znemožňováno obydlovat chátrající, dlouhodobě nevyužívané budovy a podporovat kulturu a lidskou kreativitu uvnitř jejich prostorů, pak přistupujeme ke kroku aktivního protestu v podobě přenesení našich aktivit přímo do centra města a jeho ulic.

Všem těm, kteří se podílí na potlačování squattingu bychom rádi vzkázali:

„Nechcete-li nám zpřístupnit Vaše „ruiny“, kterým my chceme navracet život, pak na protest využijeme ulice Vašich měst, abychom život, zábavu, odpor a alternativní přístupy přenesli do jejich středu!“

Věříme, že naše snaha získá podporu a ulice alespoň po dobu našeho protestu oživi davý lidé, jenž svůj nesouhlas a vzor podpoří svým smyslem pro zábavu tak, že na akci přinesou vlastní karnevalové masky či makety, oživi ji zpěvem, tancem, divadelními vystoupeními, žonglérskými dovednostmi či jinou kreativní aktivitou....

Na akci nejsou vítáni agresivní jedinci či distributoři drog. Smyslem akce je protest a zábava, nikoliv zneužívání alkoholu či jiných drog!!!

Příloha III.

Jak jsi vyrůstala, kde a proč jsi se rozhodla odejít na samotu?

Já jsem původem ze Šumavy. Pak jsem studovala v Praze, Olomouci i v cizině. Pak mě osud zavál na sever a můj přítel si zde našel práci, tak jsem za ním přišla a pak jsem tam už zůstala. Já nemám racionální důvod pro změny, naskytne se mi nějaká příležitost a udělám to. Neplánuji. Možná jen tak na týden dopředu. Mám heslo: Vždy připraven. Příležitosti jsou na každém rohu, jen se stačí koukat a vnímat svět kolem sebe.

Jaký názor na to mají tvoji rodiče?

Moc nejezdím za svými rodiči na Šumavu. Oni nesouhlasí s mým životním stylem. Nejráději by mě viděli jako paní manažerku, ale to nejsem já, to nechci. Maminka si prostřednictvím mě chce plnit své sny. Ale myslím, že se to časem změní a bude to v pořádku. Byli se na mě podívat, ale přijeli a třeba za hodinu zase jeli. Jak nemám televizi a tak, neměli tam co dělat a nudili se. Ale elektrinu mám, zase taková „drsňačka“ nejsem. Topím dřevem v kamnech.

Záleží ti na tom, co si o tobě myslí jiní lidé?

Ne. Nemám potřebu pasovat se do nějakého zachránce světa. Nemusím se pasovat na nějakého alternativně žijícího jedince. Prostě dělám věci tak, jak jsou. Nepřemýšlím, jestli se to dělá nebo nedělá. Pro mě je to důležité, tak to dělám. Miluji přírodu, tak v ní bydlím. Nemám ráda škatulkování a nerada říkám někomu, co by měl dělat nebo co musí. Když máš víru, máš silnou myšlenku a pak ať si lidé říkají, co chtějí. Lidé se někdy nezajímají sami o sebe, protože se bojí. Já nemám právo soudit jiný lidi. A mně je už jedno, co si říkají jiní lidi, jen se chci chovat slušně a s každým vyjít.

Kde teď bydlíš ?

Dřív jsem bydlela v roubené chalupě, ale teď už tam nejsem. Velká změna. Byla jsem tam v podnájmu, jen jsem ji tam našla a rozhodla se, že se o ní budu starat, ale majitelé se rozhodli, že ji chtějí prodat. Já jsem se rozhodla, že ji koupím za každou cenu, je to pro mě totiž dar, který mě hrozně moc změnil. Ale oni přišli s velikou cenou, která byla přemrštěná a neměla jsem na to. Tak jsem si řekla, že mi není souzena. Takže jsem se přestěhovala přes údolí a jsem teď ještě ve větší chalupě. Veliká chalupa, kde mohu ubytovat ještě více přátel. Také mám vedle sebe nějaké sousedy, v té předchozí chaloupce nikdo nebyl okolo. Je na okraji lesa, mezi loukami.

Odmítáš život ve městě?

Ne. Nikdy neříkej nikdy. Třeba se mi zde naskytne nějaká práce, která pro mě bude tak důležitá, že sem půjdu.

Existuje něco, co odmítáš?

Ne. Některé věci nedělám, ale mohla by se naskytnou určitě situace, kdy bych je udělala. Jak říkám, nikdy neříkej nikdy. Víím, jak je všechno labilní, snadno se to může všechno změnit. Teď ti říkám to, ale za měsíc ti mohu klidně říkat opak. Všechno přichází z nějakého důvodu a s odstupem pak vidíš, že to bylo třeba dobře.

Jaké máš stravovací návyky, vyznáváš spíše bio-styl?

Snažím se žít zdravě. Jsem narozená na vesnici, kde jsem byla vykrmená na buchtách a tak. Takže jsem pak i proto chtěla změnit životní styl. Je to o disciplíně, kterou se učím. Chodím se celý rok koupat ven. Otužuji se. Žádnou věc nedělám tak, že bych musela, ale poslouchám svůj vnitřek. Každý den hodinu cvičím, ale když se mi nechce, tak to nedělám. Když se netlačí, tak to jde všechno lépe. Jsem vegetariánka, upřednostňuji to. Nemám přesvědčení, ale víím, že po masu mám špatné nálady. Ale když bych musela, snědla bych maso. Nechci se pasovat do bio stylu. Nejím léky, nemám to za potřebí. Když mi něco někdy je, uvařím si bylinkový čaj. Když bych byla těžce nemocná, navštívila bych nemocnici, ale teď nechodím na nějaké pravidelné prohlídky nebo k lékařům.

Pěstuješ si zeleninu sama nebo ji koupiš?

Nemám čas bohužel. Zeleninu si kupuji. Ale chystám se k tomu. Ale snažím se kupovat přímo od zemědělců.

Co bys označila za svoje koníčky?

Teď právě dělám veliký festival. Pozvala jsem tam spoustu známých lidí. Je to vlastně festival na oslavu slunovratu, protože v zemi je nejvíce energie v té době. Budou zde různé přednášky, výlety. Je to v centru aroma terapie. Pak doučuji angličtinu, dělám z postiženými dětmi, založili jsme občanské sdružení proti stavbě elektrárny a poslali petici na ministerstvo, tak jsem zvědavá, jak budeme úspěšní.

S jedním Holanďanem spolupracuji. On má plachetnici z 19. století, tak s ním občas jezdím a pořádám na té lodi přednášky. Zajímám se o slaměné domy a různé alternativní bydlení.

Hraji na příčnou flétnu, hraji v jedné kapli. Tvořím mandaly, maluji, sportuji, ráda běhám, stopuji. Stopování je moje velká vášeň.

Láká mě vyrazit na nějakou misi, například do Afriky, pomáhat dětem.

Máš stálé zaměstnání?

Já pracuji na živnostenský list, pořádám vzdělávací programy, festivaly, přednášky. Taky mám asi pět velikých koloběžek, se kterými začínám podnikat. Dělán strašně moc věcí a nehledím na to, co si okolo kdo říká.

Jsi členem ekologického hnutí?

Pracovala jsem jako dobrovolník, sázela stromky atd. Pracovala jsem v Greenpeace jako asistentka solární kampaně. Byla to taková osvěta. Nejsem ale vyhrazená například proti jaderné energii, nerozumím tomu. Nejsem radikálně proti ničemu. Záleží ti na tom, kdo tě přesvědčí, kdo argumentuje lépe. Například se mi líbí větrné elektrárny, vypadají jako andělé.

Chceš vychovávat rodinu na vesnici?

To nevím. Nemohu to teď říct. Určitě bych to upřednostnila, ale záleží to spíš na nich. Ale je důležité vychovávat děti v přírodě, vnímají pak více věcí.

Příloha IV.

Jak vypadá tvůj život dnes?

To je otázka, na kterou bych mohla odpovídat na deseti stránkách, z čehož vyplývá, že můj život je stále pestrý. Snažím se mít v životě neustále změnu a ctím ji. Změnu vnímám jako jednu z mála životních jistot. Tím myslím, že každý den mám energii, která vyplývá z velké míry kombinací aktivit. Z té předchozí si přináším energii do další a nebo v té následující ji opět načerpám. Hodně se setkávám s lidmi, neb jsou mým velkým zrcadlem a díky nim si mohu uvědomit mnoho věcí a souvislostí. Je to dar. Můj život dnes je plný radosti, štěstí, jsou i malá trápení, která jsou však pro mne výzvou a posouvají mne dál. Miluji život takový, jaký je.

Označila bys ho za alternativní životní styl, v čem?

Možná jej tak označují lidé kolem mne, ale já jej vnímám jako úplně normální vzhledem k mému já. Je jiný od ostatních v tom, že jej žiji pro sebe a pasuje právě na mne, nemůže být tedy vyhovující pro jiné.

Jak myslíš, že se tvůj životní styl liší od ostatních lidí?

Liší se v tom, že se učím poslouchat svého vnitřního bubeníka, poslouchat svou intuici i za cenu nepřijmutí v kruhu rodinném, ale za cenu, že se na sebe s hrdostí mohu podívat do zrcadla. Můj život se liší tím, že jsem šťastná.

Kde teď bydlíš?

Bydlím v roubence poblíž stovek ovcí, jedenácti koní a nádherné přírody.

Existuje něco, co odmítáš?

Ne. Snažím se a učím se lidi nehodnotit. Každý vždy dělá, jak nejlépe umí. A to, že to třeba nedělá podle našich představ, je ve většině případů nevědomost.

Jaké máš stravovací návyky, vyznáváš spíše bio-styl?

Z rodiny, dětství mám navyklé dosti špatné stravovací návyky, myslím tím hodně sladkého a tučného. Ale postupem doby a to je závislé i na tom, že si vážím sama sebe, chci pro své tělo a sebe to nejlepší. Tak se snažím a učím jíst zdravě a hlavně sledovat, jaké jídlo a kombinace jídel na mne mají ten či onen vliv. Vybírám si tak pro sebe potraviny mně vyhovující.

Pěstuješ si zeleninu sama nebo ji kupuješ?

Zeleninu kupuji.

Chováš zvířata? Jaká?

Ne.

Jsi členem ekologického hnutí?

Byla jsem členem hnutí Greenpeace, dnes již jako dobrovolník.

Odmítáš život ve městě?

Neodmítám, vše má něco do sebe. Jen jsem nyní pro sebe vybrala, měla jsem to štěstí, v toto životní období život bližší přírodě a tím i blíž k sobě. Nepopírám, že se třeba jednoho dne mohu odstěhovat do města. Snažím se – nikdy neříkat NIKDY.

Jaké jsou tvé plány do budoucna nebo na nejbližší dny?

Neplánuji, neb žiji přítomností a ta je pro mne důležitá. Jsem připravena na každou příležitost, která přijde.